

โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

นริส อุไรพันธ์* และ ธรรณี มณีศรี

วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ประสงค์ ปรานีตพลกรัง

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน โทรศัพท์ 06 2807 5550 อีเมล: naris080515@yahoo.com DOI: 10.14416/j.kmutnb.2020.02.004

รับเมื่อ 9 กันยายน 2562 แก้ไขเมื่อ 31 ตุลาคม 2562 ตอรับเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2562 เผยแพร่ออนไลน์ 11 กุมภาพันธ์ 2563

© 2020 King Mongkut's University of Technology North Bangkok. All Rights Reserved.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่จะส่งผลต่อการคืนสภาพได้ทางด้านไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการคืนสภาพได้ทางด้านไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่างที่ใช้ในศึกษา ได้แก่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (เอสเอ็มอี) จำนวน 400 ราย จากทั้งหมด 3,077,822 รายในประเทศไทย ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยแจกแบบสอบถาม เอสเอ็มอีละ 5 ฉบับ ผลการตอบแบบสอบถามกลับคิดเป็นร้อยละ 93.20 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis; CFA) และการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling; SEM) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความร่วมมือกันของดิจิทัลซ์พหลายเซน (Path Coefficient = 0.11) การจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน (Path Coefficient = 0.03) และการจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน (Path Coefficient = 0.83) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจผ่านการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน 2) ความร่วมมือกันของดิจิทัลซ์พหลายเซน (Path Coefficient = 0.39) และการจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน (Path Coefficient = 0.59) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน และ 3) การคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน (Path Coefficient = 0.98) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ โดยสรุปแล้ว การคืนสภาพได้ทางไซเบอร์เป็นสภาวะที่องค์กรมีความทนทาน คล่องตัว มีความสามารถในการรับมือและฟื้นฟูกลับคืนสู่สภาพปกติได้อย่างเร็วที่สุดหลังจากการถูกโจมตีทางไซเบอร์

คำสำคัญ: ภัยคุกคามทางไซเบอร์ การคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ ดิจิทัลซ์พหลายเซน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การอ้างอิงบทความ: นริส อุไรพันธ์ ธรรณี มณีศรี และ ประสงค์ ปรานีตพลกรัง, “โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย,” *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, ปีที่ 30, ฉบับที่ 3, หน้า 508-517, ก.ค.-ก.ย. 2563.

Structural Equation Modeling for Analysis of Factors Affecting the Cyber Resilience in Digital Supply Chain for Small and Medium-sized Enterprises

Naris Uraipan* and Tharinee Manisri

College of Logistics and Supply Chain, Sripatum University, Bangkok, Thailand

Prasong Praneetpolgrang

School of Information Technology, Sripatum University, Bangkok, Thailand

* Corresponding Author, Tel. 06 2807 5550, E-mail: naris080515@yahoo.com DOI: 10.14416/j.kmutnb.2020.02.004

Received 9 September 2019; Revised 31 October 2019; Accepted 21 November 2019; Published online: 11 February 2020

© 2020 King Mongkut's University of Technology North Bangkok. All Rights Reserved.

Abstract

This study aims to 1) study factors affecting the cyber resilience in digital supply chain and 2) analyze the casual model of factors that affecting the cyber resilience in digital supply chain. The research is carry out by the quantitative research methods with sample of 400 from 3,077,822 of Small and Medium-sized Enterprises (SMEs) in Thailand. The researcher collected data using questionnaire and distributed 5 questionnaires per SME. The questionnaires were returned to the response rate at 93.20%. Data was analyzed by Confirmatory Factor Analysis (CFA), and Structural Equation Modeling (SEM). The research found that 1) digital supply chain collaboration (Path Coefficient = 0.11), cyber threat management (Path Coefficient = 0.03) and digital supply chain risk management (Path Coefficient = 0.83) had direct and positive influence to cyber resilience in digital supply chain and had indirect to business continuity management through cyber resilience in digital supply chain, 2) digital supply chain collaboration (Path Coefficient = 0.39) and cyber threat management (Path Coefficient = 0.59) had direct and positive influence to digital supply chain risk management, and 3) cyber resilience in digital supply chain (Path Coefficient = 0.98) has direct and positive to business continuity management. In summary, cyber resilience is a state in which the organizations are robust, agile, capable of coping and recovering to the normal state as soon as possible after cyber attack.

Keywords: Cyber Threat, Cyber Resilience, Digital Supply Chain, Small and Medium-sized Enterprises

Please cite this article as: N. Uraipan, T. Manisri, and P. Praneetpolgrang, "Structural equation modeling for analysis of factors affecting the cyber resilience in digital supply chain for small and medium-sized enterprises," *The Journal of KMUTNB*, vol. 30, no. 3, pp. 508–517, Jul.–Sep. 2020 (in Thai).

1. บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ส่งผลให้ธุรกิจทั้งหลายเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย สมรรถนะในการแข่งขัน การทำธุรกิจออนไลน์ รวมถึงแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการค้ากับพันธมิตรด้วยเอกสารอิเล็กทรอนิกส์มีผลให้การจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ การเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ จึงกลายเป็นทางออกของแผนการเติบโตของอุตสาหกรรมทำให้เกิดธุรกิจต่างๆ ภายใต้ดิจิทัลซัพพลายเชน (Digital Supply Chain) เพิ่มขึ้นตามไปด้วยสิ่งที่ตามมาคือ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cyber Threats) ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อดิจิทัลซัพพลายเชนและทำให้เกิดปัญหาต่อโซ่อุปทานโลกภัยคุกคามทางไซเบอร์เกิดได้ทั้งภายในโซ่อุปทานและระหว่างโซ่อุปทาน ไม่ว่าจะเป็นมัลแวร์ที่แฝงตัวในโฆษณาอีเมล (Malvertising) และการโจมตีทางไซเบอร์ไปยังช่องโหว่ (Vulnerability) กลายมาเป็นภัยคุกคามที่ท้าทายความน่าเชื่อถือในระบบโซ่อุปทานและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม [1]

การคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ (Cyber Resilience) เป็นสถานะที่องค์กรมีความทนทานนั้นคือต้องมีความคล่องตัว (Agility) และคงทน (Robustness) [2], [3] ต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่เคยพบหรืออาจไม่เคยพบมาก่อนเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมขององค์กรให้สามารถป้องกันและตรวจจับการบุกรุกโจมตีทางไซเบอร์ก่อนที่จะส่งผลเสียต่อองค์กร และถ้าการบุกรุกโจมตีได้ก่อปัญหาขึ้นต่อองค์กรแล้วองค์กรควรจะสามารถในการตอบสนองต่อการถูกโจมตีได้อย่างรวดเร็ว เป็นทราบกันว่าการโจมตีทางไซเบอร์ได้เกิดขึ้นมานานหลายปีแล้วแต่อาจจะไม่มีความรุนแรงเท่าในปัจจุบัน และด้วยการโจมตีที่เพิ่มขึ้น เป็นผลมาจากการขาดความพร้อมซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการจัดการดูแลอย่างจริงจังจากรายงานภัยคุกคามด้านความปลอดภัยบนอินเทอร์เน็ต (Internet Security Threat Report; ISTR) ฉบับที่ 20 ของไซแมนเทค (Nasdaq; SYMC) เปิดเผยว่าธุรกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่ในประเทศไทยได้ลงทุนด้านไอทีไปค่อนข้างมาก ซึ่งต่างกับธุรกิจกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลาง

และขนาดย่อม ซึ่งมีมูลค่าการค้าสูงถึง 43% ของจีดีพีของประเทศ นั่นที่ส่วนใหญ่ยังไม่ได้พัฒนาไปในทิศทางที่กล่าวข้างต้น ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของความเสียหายที่เกิดมาจากภัยคุกคามทางไซเบอร์นี้เป็นผลมาจากการขาดความพร้อมจึงเป็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการจัดการดูแลอย่างจริงจัง

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชนสำหรับธุรกิจหรือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (เอสเอ็มอี) ในประเทศไทย เพื่อให้เอสเอ็มอีได้เตรียมความพร้อมและทำการปรับปรุงระบบในการปกป้องธุรกิจจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ เอสเอ็มอีต้องระมัดระวังต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์ทั้งในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ที่จะเข้ามา โดยจะต้องดำเนินการให้ครอบคลุมในทุกๆ ระบบและทุกกลุ่มเอสเอ็มอีในการสร้างแนวทางในการป้องกัน และรับมือต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์เหล่านั้น

1.1 ภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cyber Threat)

ภัยคุกคามทางไซเบอร์ เป็นเรื่องที่บริษัทหรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนกำลังเผชิญอยู่ โดยภัยคุกคามทางไซเบอร์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความเสียหายให้กับระบบคอมพิวเตอร์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จุดมุ่งหมายในการโจมตีส่วนใหญ่มุ่งไปใน 3 ลักษณะ คือการนำความลับไปเปิดเผย (Data Confidentiality) การเปลี่ยนแปลงข้อมูล (Data Integrity) และการทำให้ระบบหยุดบริการหรือไม่สามารถใช้งานได้ (System Availability) [4]

1.2 การจัดการความเสี่ยงของโซ่อุปทาน (Supply Chain Risk Management)

จากการศึกษาของ Christopher และ Peck [5] ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า วิธีที่ดีที่สุดในการจัดการกับความเสี่ยงในการเพิ่มความเสี่ยงในโซ่อุปทานซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อโซ่อุปทานจะมีความสามารถในการเปลี่ยนสภาพคืนกลับสู่สภาวะปกติจากการที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน

1.3 การคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของโซ่อุปทาน (Supply Chain Cyber Resilience)

สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum; WEF) ได้นิยามความหมายของคำว่า การคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ ไว้ว่า ความสามารถของระบบและองค์กรในการทนต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกไซเบอร์ โดยวัดจากผลรวมระหว่างเวลาเฉลี่ยในการล้มเหลวกับเวลาเฉลี่ยในการกู้คืน

Windelberg [6] ได้ศึกษาถึงความเสี่ยงในโลกไซเบอร์ที่เกี่ยวข้องกับซัพพลายเออร์จำนวนมาก เนื่องจากไม่ได้มีการเข้มงวดในการทำงานจึงทำให้เกิดความเสี่ยงในการดำเนินงานต่อองค์กรต่อผู้ใช้ปลายทางและต่อสังคมและพบอีกว่าความน่าเชื่อถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการความเสี่ยงในโซ่อุปทานโดยความซื่อสัตย์และความปลอดภัยเป็นประเด็นที่รองลงมา รวมถึงการกำหนดนโยบายสำหรับการจัดการความเสี่ยงในโซ่อุปทานที่เป็นไปได้ยาก

Ali และคณะ [7] ได้ศึกษาโดยพบว่า การกำหนดให้ได้มาซึ่งการคืนสภาพได้ของโซ่อุปทานต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลักๆ 3 ประการ ได้แก่ ขั้นตอนกลยุทธ์และความสามารถในการสร้างการคืนสภาพโดยความสามารถในการคืนสภาพได้จะประกอบไปด้วยความสามารถในการคาดการณ์ปรับตัวตอบสนองการกู้คืนและเรียนรู้โดยได้ทำการระบุองค์ประกอบสำคัญ 13 ข้อ และแนวทางปฏิบัติด้านการบริหาร 84 ข้อ ที่จะสนับสนุนบริษัทต่างๆ เพื่อให้บรรลุความสามารถทั้ง 5 ประการ เพื่อเชื่อมโยงกับกลยุทธ์และขั้นตอนของกรอบแนวคิดในการสร้างการคืนสภาพได้ของโซ่อุปทานต่อไป

Parkinson และคณะ [8] พบว่า อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในเครือข่ายทั้งหมดที่มีการเชื่อมต่อเข้าหากันจะส่งผลให้มีความเสี่ยงสูงขึ้น จากการโจมตีด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ประกอบกับระบบอัตโนมัติที่เพิ่มขึ้นก็เป็นผลทำให้เกิดความเสี่ยงสูงขึ้น โดยการเพิ่มโอกาสให้ฝ่ายตรงข้ามในการโจมตีที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้การโจมตีส่วนใหญ่จะมาจากช่องโหว่ ที่มีจากฝ่ายตรงข้ามที่เป็นมิตร (แฮ็กเกอร์หมวกสีขาว) นอกจากนั้น ยังพบว่ามีความเหลื่อมล้ำในเรื่องความรู้ความเข้าใจด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ควรให้

ความสำคัญกับการพัฒนาเพื่อลดความเสี่ยงและความเหลื่อมล้ำด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในภาคอุตสาหกรรมที่มีการเชื่อมต่อกันผ่านระบบเครือข่าย

ณัฐภัทรศญา [9] ได้ศึกษาพบว่า กลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมสำหรับการประยุกต์ใช้งานตามปกติในโซ่อุปทานอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย ที่มีอิทธิพลทางตรงคือ กลยุทธ์ความหยุดยั้งตัวทางอ้อมคือกลยุทธ์ความคล่องตัว โดยความคล่องตัวมีความสัมพันธ์ทางตรงกับความหยุดยั้งและความคล่องตัว และความหยุดยั้งใช้งานพร้อมกันแบบคู่ขนาน จะส่งผลในเชิงบวกอย่างมากต่อผลการดำเนินงานของบริษัท

2. วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เนื่องจากต้องทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรและใช้วิธีการทางสถิติช่วยวิเคราะห์ผล ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วยตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous Variables) และตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Variables) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวแปรแฝงภายนอก ประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ความร่วมมือกันของโซ่อุปทาน ปัญหาคูคัมภีร์ทางไซเบอร์ และการจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของโซ่อุปทาน โดยสถานะในแต่ละปัจจัยประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้หรือตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

1. ความร่วมมือกันของโซ่อุปทาน ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ การแบ่งปันข้อมูลร่วมกัน ความไว้วางใจ ความร่วมมือกันในการสื่อสาร และการสร้างความรู้ร่วมกัน

2. การจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจในการโจมตีทางไซเบอร์จากภายนอก ช่องโหว่ของดำเนินงานภายใน และการรับมือต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์

3. การจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของโซ่อุปทาน ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ บุคลากร กระบวนการ และเทคโนโลยี

ตัวแปรแฝงภายใน ประกอบด้วยปัจจัย 2 ด้าน ได้แก่

การคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน และการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจโดยสถานะในแต่ละปัจจัย ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้หรือตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

1. การคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ 2 ตัวแปร ได้แก่ ความคล่องตัวและความทนทาน

2. การจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ แผนความต่อเนื่องทางธุรกิจ แผนกู้คืนภัยพิบัติ การจัดการวิกฤต และการจัดการเหตุฉุกเฉิน

โดยปัจจัยทั้งหมดจะได้ใช้ด้วยการใช้มาตรวัดของลิเคิร์ต 5 ระดับ (Five-point Likert-type Scale Ranging) ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้ประกอบการในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2561 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,077,822 บริษัท ผู้วิจัยได้กำหนดตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์สำหรับการเลือกตัวอย่างในการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (SEM) เท่ากับ 20 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์ [10] โดยจำนวนพารามิเตอร์ในโมเดลได้ 16 พารามิเตอร์ ทำให้ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 320 บริษัท และเพื่อป้องกันแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนบริษัทเป็น 400 บริษัท โดยแจกแบบสอบถามเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามบริษัทละ 5 ฉบับ ซึ่งทำให้ได้จำนวนแบบสอบถามรวมทั้งสิ้น 2,000 ฉบับ และ โดยได้รับผลการตอบแบบสอบถามมาเป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,864 ฉบับ มีอัตราการตอบกลับ (Response Rate) เท่ากับ 93.2% ดังแสดงในตารางที่ 1

การศึกษาวิจัยผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยหาคุณภาพของแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ความเข้าใจเฉพาะด้านจำนวน 5 ท่าน ตามเทคนิค Item Objective Congruence (IOC) โดยข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.5 [11] และทุกข้อนำมาทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient – α Coefficient) ซึ่งค่า

สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นที่คำนวณมากกว่า 0.7 แสดงได้ว่าเครื่องมือแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ [12]

ตารางที่ 1 การเลือกสุ่มตัวอย่างจากตัวเลขรายงานสถานการณ์ SME ปี 2561

จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี พ.ศ. 2561	จำนวน (บริษัท)	สัดส่วนการเลือกสุ่มตัวอย่าง (%)	จำนวนตัวอย่าง (บริษัท)	บริษัทละ (คน)	รวมจำนวน (ฉบับ)
ภาคการค้า	1,279,557	41.57%	166	5	830
ภาคการบริการ	1,224,563	39.79%	159	5	795
ภาคการผลิต	527,485	17.14%	69	5	345
ภาคธุรกิจเกษตร	46,217	1.50%	6	5	30
รวมทั้งสิ้น	3,077,822	100.00%	400	-	2,000

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2561)

3. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับปัจจัยที่จะส่งผลต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสรุปได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน

ปัจจัย	\bar{x}	S.D.	แปลความ
1. ด้านความร่วมมือกันของโซ่อุปทาน	3.70	0.86	มาก
2. ด้านการจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ของโซ่อุปทาน	3.52	0.92	มาก
3. ด้านการจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของโซ่อุปทาน	3.72	0.85	มาก
4. การคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของโซ่อุปทาน	3.67	0.86	มาก
5. การจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ	3.68	0.86	มาก

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง พบว่า มีตัวแปรที่สังเกต

ได้ 16 ตัวแปรทุกคู่ จำนวน 120 คู่ ส่วนใหญ่มีค่าไม่เกิน 0.80 ความสัมพันธ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่สังเกตได้มีระดับความสัมพันธ์ที่สูงมากนัก จึงไม่เกิดปัญหาภาวะเส้นตรงร่วมเชิงพหุ (Multicollinearity) และตัวแปรที่สังเกตได้ทั้งหมดอยู่บนองค์ประกอบร่วมกัน ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structure Equation Model; SEM) [13]

เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity พบว่ามีค่าเท่ากับ 32389.482, $df = 120$, $p = 0.000$ และเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Matrix) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างเพียงพอที่จะสามารถนำไป

วิเคราะห์องค์ประกอบได้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ซึ่งมีค่าใกล้ 1 (0.975) สอดคล้องกลมกลืนกับโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์เนื่องจากค่าดัชนีมีค่า 0.80 ขึ้นไปแสดงว่าข้อมูลเหมาะสมที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ดีมากโดยผลการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลแสดงได้ดังตารางที่ 3

ผลการศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้วยการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชนสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นั้นได้ผลแสดงไว้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้

Factors	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6
X1	1															
X2	0.797**	1														
X3	0.804**	0.826**	1													
X4	0.771**	0.794**	0.785**	1												
X5	0.430**	0.399**	0.374**	0.429**	1											
X6	0.652**	0.637**	0.630**	0.665**	0.446**	1										
X7	0.681**	0.654**	0.671**	0.644**	0.365**	0.660**	1									
X8	0.764**	0.748**	0.762**	0.764**	0.418**	0.672**	0.724**	1								
X9	0.694**	0.685**	0.724**	0.669**	0.342**	0.625**	0.683**	0.805**	1							
X10	0.677**	0.699**	0.700**	0.726**	0.408**	0.635**	0.652**	0.764**	0.729**	1						
Y1	0.738**	0.741**	0.736**	0.754**	0.445**	0.661**	0.695**	0.803**	0.751**	0.795**	1					
Y2	0.701**	0.734**	0.720**	0.748**	0.447**	0.647**	0.662**	0.776**	0.712**	0.808**	0.855**	1				
Y3	0.705**	0.715**	0.729**	0.722**	0.410**	0.625**	0.663**	0.781**	0.772**	0.765**	0.823**	0.829**	1			
Y4	0.688**	0.675**	0.713**	0.624**	0.336**	0.574**	0.690**	0.761**	0.764**	0.682**	0.756**	0.714**	0.803**	1		
Y5	0.669**	0.673**	0.673**	0.660**	0.386**	0.606**	0.641**	0.733**	0.727**	0.702**	0.750**	0.767**	0.776**	0.770**	1	
Y6	0.650**	0.690**	0.688**	0.724**	0.426**	0.615**	0.645**	0.750**	0.700**	0.751**	0.795**	0.808**	0.787**	0.722**	0.769**	1
Means	3.69**	3.73**	3.70	3.68	3.50	3.54	3.54	3.71	3.75	3.65	3.70	3.66	3.70	3.73	3.65	3.63
S.D.	0.77**	0.70	0.72	0.77	0.8	0.77	0.74	0.73	0.72	0.78	0.76	0.73	0.72	0.74	0.73	0.80

**Comelition is significant at the 0.01 level (2-tailed), Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) = 0.975, Bartlett's Test of Sphericity = 32389.482, $df = 120$, $sig = 0.00$

หมายเหตุ: นัยสำคัญที่ระดับ * $p < 0.01$

ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการเชิงโครงสร้างของปัจจัยที่ตัวแปรเชิงสาเหตุ ส่งผลต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชนและการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยภาพรวมตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องด้วยค่า $\chi^2/df = 1.391(41.740/30 = 1.391)$ เป็นไปตามเกณฑ์กำหนดไว้คือ ควรมีค่าน้อยกว่า 2 นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ค่า GFI และ AGFI มีค่าเท่ากับ 0.997 และ 0.987 ตามลำดับซึ่งมีค่า

เข้าใกล้หนึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่า ควรมีค่ามากกว่า 0.95 ที่ระดับความเชื่อมั่น 99 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.014 มีค่าเท่ากับศูนย์ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดว่าควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่าโมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงไว้ในรูปที่ 1 นั่นคือ

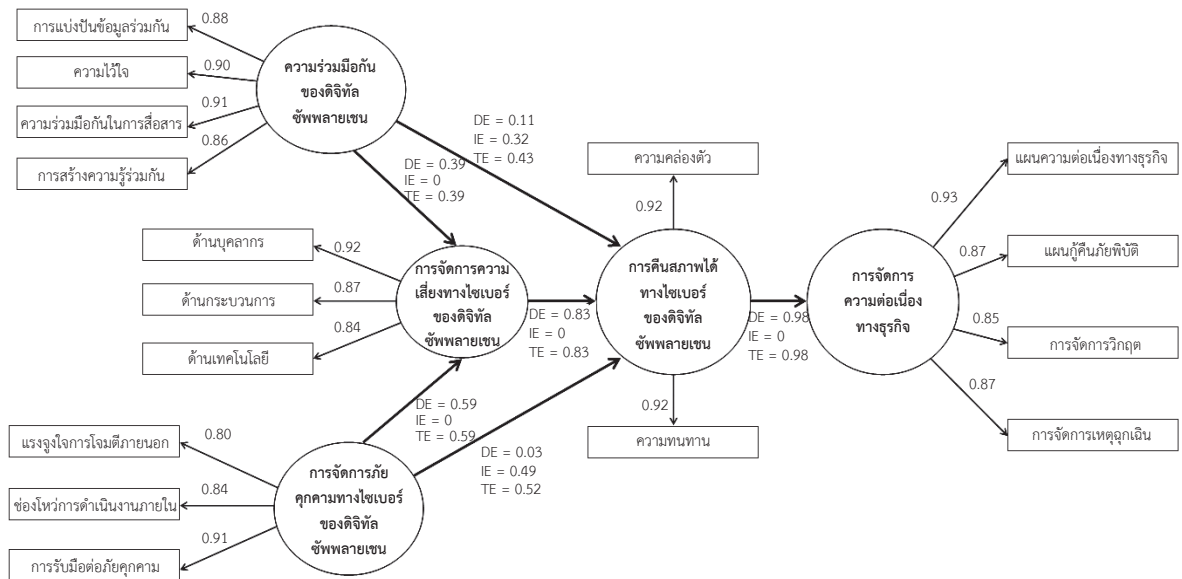
1. ความร่วมมือกันของดิจิทัลซัพพลายเชน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมเชิงบวกต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเชิงสาเหตุของการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชนและการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ

ปัจจัยเหตุ	ความร่วมมือกันของดิจิทัลซัพพลายเชน (SCC)			ปัญหาภัยคุกคามทางไซเบอร์ ของดิจิทัลซัพพลายเชน (CBT)			การจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน (CBR)			การคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน (CRS)		
	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE
ปัจจัยผล												
การจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน (CBR)	0.394	0.394	-	0.590	0.590	-	-	-	-	-	-	-
การคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน (CRS)	0.431	0.106	0.325	0.515	0.027	0.488	0.827	0.827	-			
การจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ (BCM)	0.424	-	0.424	0.506	-	0.506	0.813	-	0.813	0.983	0.983	-
ค่าสถิติไคว-สแควร์ = 41.740, df = 30, p-value = 0.075, GFI = 0.997, AGFI = 0.987, RMR = 0.003, RMSEA = 0.014												
ตัวแปรเหตุ	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10		
ความเที่ยง	0.782	0.815	0.831	0.748	0.272	0.616	0.704	0.838	0.749	0.709		
ตัวแปรผล	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6						
ความเที่ยง	0.855	0.852	0.831	0.769	0.723	0.758						
สมการโครงสร้างของตัวแปร				CBR	CRS	BCM						
R-Square				0.913	0.902	0.967						
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง												
ตัวแปรแฝง	SCC		CBT		CBR		CRS		BCM			
SCC	1.000											
CBT	0.882		1.000									
CBR	0.914		0.937		1.000							
CRS	0.885		0.895		0.948		1.000					
BCM	0.870		0.880		0.933		0.983		1.000			

หมายเหตุ: $p < 0.01$ DE คืออิทธิพลทางตรง IE คืออิทธิพลทางอ้อม TE คืออิทธิพลรวม X1 = การแบ่งปันข้อมูลร่วมกัน X2 = การไว้ใจ X3 = ความร่วมมือกันในการสื่อสาร X4 = การสร้างความร่วมมือ X5 = แรงจูงใจจากภายนอก X6 = ช่องโหว่ภายใน X7 = การรับมือภัยคุกคาม X8 = บุคลากร X9 = กระบวนการ X10 = เทคโนโลยี Y1 = ความคล่องตัว Y2 = ความทนทาน Y3 = แผนความต่อเนื่อง Y4 = แผนกู้คืน Y5 = การจัดการวิกฤต Y6 = การจัดการเหตุฉุกเฉิน

นริส อูไรพันธ์ และคณะ, “โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย.”

รูปที่ 1 โมเดลปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

2. การจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบและทางอ้อมเชิงบวกต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ

3. การจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน และมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ

4. การคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ ผลการศึกษาโมเดลปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แสดงดังไว้ในรูปที่ 1 พบว่า

1. ปัจจัยความร่วมมือกันของดิจิทัลซัพพลายเชน (Path Coefficient = 0.11) ปัจจัยการจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน (Path Coefficient =

0.03) และปัจจัยการจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน (Path Coefficient = 0.83) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน

2. ปัจจัยความร่วมมือกันของดิจิทัลซัพพลายเชน (Path Coefficient = 0.39) และปัจจัยการจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน (Path Coefficient = 0.59) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน

3. ปัจจัยการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน (Path Coefficient = 0.98) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ

4. อภิปรายและสรุป

ความร่วมมือกันของดิจิทัลซัพพลายเชน มีอิทธิพลโดยตรงต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซัพพลายเชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Banomyong [14] ที่พบว่าความร่วมมือทางด้านเทคโนโลยีไม่ได้มองเห็นในเรื่องของการ

เปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมเท่านั้น จำเป็นต้องตระหนักถึงการไว้วางใจซึ่งกันและตลอดจนการแบ่งปันข้อมูลร่วมกันด้วยรวมไปถึงต้องหันมาสนใจต่อการดำเนินงานภายใน เพื่อที่จะได้รับมือกับการทำงานที่จะต้องติดต่อกับองค์กรที่อยู่ภายนอก เพราะข้อมูลที่เป็นความลับของบริษัทที่เพิ่มขึ้นจะทำให้เกิดการรั่วไหลของความรู้และการรั่วไหลของข้อมูลมากขึ้น

การจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ มีอิทธิพลโดยตรงต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hassell และคณะ [15] ที่พัฒนาชุดเครื่องมือในการสร้างแบบจำลองการป้องกันภัยคุกคามและช่องโหว่ทางไซเบอร์ เพื่อใช้ในการประเมินระบบและเครือข่ายเพื่อการพัฒนาให้เกิดการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ โดยในงานวิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาถึงการนำเอาผลที่เกิดจากการภัยคุกคามและช่องโหว่มาเพื่อเป็นกระบวนการเริ่มต้นในการออกแบบและพัฒนาวิธีการในการรับมือ โดยการสร้างตัวชี้วัดที่จะนำมาใช้ในการประเมินผลที่จะเกิดขึ้นต่อการคืนสภาพได้ของระบบเพื่อให้การออกแบบและการกำหนดค่าของขีดความสามารถของระบบในการรองรับการทำงานในสภาพไซเบอร์อย่างเหมาะสมสำหรับระบบและเครือข่ายต่อไปได้

การจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ มีอิทธิพลโดยตรงต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tupa และคณะ [16] การทำงานภายใต้โครงสร้างพื้นฐานด้านไอทีที่ซับซ้อน ความเสี่ยงอาจเกิดขึ้นได้ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานร่วมกันระหว่างคน กระบวนการ และเทคโนโลยี ที่ได้กลายเป็นเครือข่ายที่มีความซับซ้อนมากขึ้น

การคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน มีอิทธิพลโดยตรงต่อการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับ Urciuoli [17] ทำการศึกษาโดยพบว่ากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงและการคืนสภาพได้ของดิจิทัลซ์พหลายเซน มีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นใจในการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ และความน่าเชื่อถือในลักษณะของการประหยัดต้นทุน การป้องกันหรือการกู้คืนจากการหยุดชะงักของระบบ ต้องการการเข้าถึงและการ

วิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากๆ ดังนั้น จากการศึกษาที่มีผลประโยชน์สำหรับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานและบริบทด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับดิจิทัลซ์พหลายเซน จึงต้องทำการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์อันเป็นสิ่งที่ท้าทายในการสร้างความต่อเนื่องทางธุรกิจต่อดิจิทัลซ์พหลายเซน

จากผลการศึกษาโมเดลปัจจัยตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน พบว่าความร่วมมือกันของดิจิทัลซ์พหลายเซน การจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน และการจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน รวมไปถึงความร่วมมือกันของดิจิทัลซ์พหลายเซน และการจัดการภัยคุกคามทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซน อีกทั้งการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซนยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรให้มีการศึกษาถึงแนวทางและร่วมเร่งขับเคลื่อนดำเนินการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัล (Digital Transformation) ของเอสเอ็มอีโดยคำนึงถึงความสำคัญของความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
- 2) ควรพัฒนาระดับวุฒิภาวะความสามารถสำหรับสร้างการคืนสภาพได้ทางไซเบอร์ของดิจิทัลซ์พหลายเซนเพื่อการจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจดิจิทัลในเอสเอ็มอี
- 3) ควรให้มีการนำผลการวิจัยนี้ไปขยายผลหรือปรับใช้กับภาคธุรกิจของแต่ละประเภทของเอสเอ็มอี ซึ่งจะมีบริบทหรือคุณลักษณะที่แตกต่างกันออกไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] Trend Micro Incorporated. (2015, May). *Bad ads and zero-days: Reemerging threats challenge trust in supply chains and best practices*. [Online]. Available: <https://www.trendmicro.com/vinfo/kr/security/research-and-analysis/threat-reports/roundup/bad-ads-and-zero->

- days-reemerging-threats-challenge-trust-in-supply-chains-and-best-practices
- [2] P. M. Swafford, S. Ghosh, and N. Murthy, “The antecedents of supply chain agility of a firm: Scale development and model testing,” *Journal of Operations Management*, vol. 24, no. 2, pp. 170–188, 2006.
- [3] Y. Meepetchdee and N. Shah, “Logistical network design with robustness and complexity considerations,” *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, vol. 37, no.3, pp. 201–222, 2007.
- [4] A. Luma, B. Abazi, B. Selimi, and M. Hamiti, “Comparision of maturity model frameworks in information security and their implementtation,” in *Proceedings International Conf on Engineering Technologies (ICENTE'18)*, Konya, Turkey, 2018, pp.102–104.
- [5] M. Christopher and H. Peck, “Building the resilient supply chain,” *The International Journal of Logistics Management*, vol. 15, no. 2, pp. 1–13, 2004.
- [6] M. Windelberg, “Objectives for managing cyber supply chain risk,” *International Journal of Critical Infrastructure Protection*, vol. 12, pp. 4–11, 2016.
- [7] A. Ali, A. Mahfouz, and A. Arisha, “Analysing supply chain resilience: Integrating the constructs in a concept mapping frame-work via a systematic literature review,” *Supply Chain Management*, vol. 22, no. 1, pp. 16–39, 2017.
- [8] S. Parkinson, P. Ward, K. Wilson, and J. Miller, “Cyber threats facing autonomous and connected vehicles: Future challenges,” *IEEE Transactions on Intelligent Transportation Systems*, vol. 18, no. 11, pp. 2898–2915, 2017.
- [9] N. Setthachotsombat, V. U-on, and R. Kaewthammachai, “Supply chain agility and supply chain resilience: An implementation for supply chain of computer industry in Thailand,” *Academic Journal Phranakhon Rajabhat University*, vol. 8, no.1, pp. 116–127, 2017.
- [10] J. F. Hair, W. C. Black, B. J. Babin, and R. E. Anderson, *Multivariate Data Analysis A Global Perspective*, 7th ed., Pearson, 2010.
- [11] S. Karnchanawasri, *Applied Statistics for Behavioral Research*, 3rd ed., Bangkok: Chulalongkron University Press, (2002) (in Thai).
- [12] L. Petchroj and A. Chamniprasas, *Research Methodology*. Bangkok: Pimdeekarnpim, 2002 (in Thai).
- [13] B. M. Byrne, *Structural Equation Modeling with AMOS*, 2nd ed., Taylor & Francis Group, (2010).
- [14] R. Banomyong, “Collaboration in supply chain management: A resilience perspective,” *International Transport Forum Discussion Paper*, no. 2018–22, 2018.
- [15] S. Hassell, P. Beraud, A. Cruz, and G. Ganga, “Evaluating network cyber resiliency methods using cyber threat, vulnerability and defense modeling and simulation,” presented at MILCOM 2012–2012 IEEE Military Communications Conference, 29 Oct.–1 Nov., 2012.
- [16] J. Tupa, J. Simota, and F. Steiner, “Aspects of risk management implementation for Industry 4.0,” *Procedia Manufacturing*, vol. 11, pp. 1223–1230, 2017.
- [17] L. Urciuoli. “Cyber resilience: A strategic approach for supply chain management,” *Technology Innovation Management Review*, vol. 5, no. 4, 2013.